

SAVEZNO MINISTARSTVO ZA PRAVA ČOVEKA I PRAVA MANJINA

Ministar Momčilo Grubač

SAVEZNO MINISTARSTVO ZA PRAVDU

Ministar Tibor Varadi

Drugi Izveštaj o slučajevima ugrožavanje lične i imovinske sigurnosti građana nesrpske nacionalnosti (10. avgust 1992. godine)

Civilni pokret otpora i Beogradski krug nastavljaju sa utvrđivanjem podataka i činjenica u vezi sa kršenjem prava Hrvata i Mađara u sremskim naseljima u kojima je najvidljiviji proces prisilnog i organizovanog iseljavanja građana nesrpske nacionalnosti. Prikupljeni podaci ukazuju da su neposredni organizatori i izvršioc i etničkog čišćenja iz redova Srpske radikalne stranke, nije preduzela efikasne mere za zaštitu lične i imovinske sigurnosti građana nesrpske nacionalnosti. U Hrtkovcima je proces raseljavanja gotovo završen, a prema malom broju još neodselenih mešoviti h porodica i dalje se organizuju akcije zastrašivanja. Na dnevnom redu je maltretiranje dece i to pojačava strah i utiče na odluke o iseljavanju. U Golubincima su uočljivi elementi sukoba meštana, nezavisno od nacionalne pripadnosti, sa izbeglicama koje su pre nekoliko meseci izbegli na teritoriju republike Srbije iz ratnih zona Hrvatske. Meštani ocenjuju da militantno ponašanje izbeglica iz Virovitice, Podravske Slatine, Vinkovaca i Grubišnog polja može dovesti do sukoba u selu. Evidentne su javne pretnje Hrvatima i spremnost izbeglica da silom reše pitanje svog opstanka u Golubincima. Jedna takva pretnja je javno izrečena na skupu građana koje je organizovao Civilni pokret otpora i Beogradski krug.

Dvadeset i prvog jula bačena je eksplozivna naprava u dvorište porodice Žemberi u Hrtkovcima. Događaju je prethodila rasprava dvadestog jula između doseljenika iz Hrvatske i članova porodice Žemberi koji su se usprotivili da daju svoje poljoprivredne alate kao zaostalu imovinu odseljenog domaćinstva Žemberi. Kada im je rečeno da ne mogu ništa dobiti, došlo je do prepirke i međusobnog guranja. Bio je prisutan i meštani Jurković Žarko. Na ulici u automobilu su se nalazili Marija i Josip Bagi koji stanuju u neposrednoj blizini. Zaustavili su se da vide šta se događa i ugledali su suseda Jurković Žarka kako trči i viče kako oni hoće da ga ubiju. U tom trenutku, u potrazi za Jurkovićem, našli su se pored kola izbeglice iz Grubišnog Polja Rade Čakmak i njegov sin, kao i Paunović Mirko kojeg niko niko ne poznaje, ime su napadnuti meštani saznali u selu jer milicija takođe nije znala ili nije htela reći ko je on i kako se zove. Na ponovljeno pitanje Josipa šta se događa Rade Čakmak se približio automobilu, rukama je počeo da guši Josipa i da tvrdi da je sakrio Žarka Jurkovića. Josip je izašao iz automobila, kao i njegova majka i sin, ušli u svoje dvorište da bi pokazali da tu nema nikoga. Čakmak je nastavio da udara Josipa, a onda je gurnuo majku koja je pala. Milicija je na nečiji poziv stigla, uzela podatke od Josipa i Marije Bagi. Napadačima nisu uzeti podaci, milicija im je rekla da sami dođu u stanicu milicije. Na pitanje Josipa Bagija zašto ne uzmu podatke od

napadača, jedan od milicionera mu je odgovorio da se smiri i da to nije njegov posao. Sledećeg dana, u toku noći, bačena je eksplozivna naprava u dvorište porodice Žemberi. Milicija je uzela podatke. Prema lekarskim nalazima šezdesetogodišnjoj Mariji Bagi, mađarske nacionalnosti nanete su lakše telesne potvrde. Ona i njen sin Josip podneli su tužbu sudu u Sremskoj Mitrovici.

Dvadeset i devetog jula u kafiću Svetozara Todorovića gostovao je pevač Bora Dorđević. Mirko Kalac, Rendić Majk, Klobučar Mirko, Feketa Saša, Šamu Dalibor i još nekoliko mladića sedelo je blizu stola za kojim je sedeo Ostoja Sibinčić, lokalni vođa srpskih izbeglica i Rade Čakmak. Prema rečima Mirka Kalca mladići su bili u mornarskim majicama zato što to svi imaju, Majk Rendić je služio vojsku u mornarici. U pauzi je Bora Dorđević došao da se pozdravi sa njima, poznavao ih je od ranije. Tada je Ostoja Sibinčić doviknuo Bori da dođe da sedne sa pravim ljudima. U najavi sledeće pesme Bora je rekao "za šestu flotu", misleći na njih zbog majica. Sve vreme su Ostoja, Čakmak i ostali iz njegovog društva dobacivali mladićima i ljutito ih gledali. Prvi je prišao neki nepoznati čovek u zelenoj majici koji je počeo da se dere na mladiće koji su sedeli, pridružili su mu se Sibinčić i Čakmak. Sibinčić je nekoliko puta ošamario Kalac Mirka, dok su ga drugi držali, psovao majku: "jebaću ti majku, ja ću te zaklati". Vlasnik kafića je došao sa dvojicom čuvara i izbacili su ga iz napolje. Zatim su krenuli na ostale. Ostoja Sibinčić je vikao na Majka "ustašo", udarao ga je i on i ostali po glavi i telu (rasparali su mu uvo), da bi ga na kraju izbacili iz kafića. Na kraju je ostao Feketa Saša kojeg su udarili desetak njih, tukli su ga i stolicom pa je kasnije osećao bolove i našao modrice u predelu bubrega. Pao je u nesvest, rasekli su mu usnu. Prišli su meštani Tović Vladimir i Nešković Slobodan i izneli mladića kojeg su napadači još uvek udarali. Milicija je od početka pratila događaj, nije reagovala ni na poziv Mirka Kalca da interveniše, a ni u trenutku kada je bilo očigledno da se oveća grupa izbeglica na čelu sa Ostojom Sibinčićem obračunava sa mladićima. Milicija je iste večeri privela Rendić Majka i držali su ga čitave noći u Rumi. Sutradan ujutru milicija je pokupila i maricom odvela ostale napadnute mladiće u stanicu milicije u Rumi da daju izjave. Tražili su ih iste večeri kada su odveli Majka ali ih nisu našli kod kuća, jer od straha nisu spavali u svojim domovima. Držali su ih četiri sata. Kasnije u toku dana u Hrtkovcima videli su iste inspektore kako u kafani ručaju sa Ostojom Sibinčićem. Prema zapazanju mladića, Bora Dorđević se pravio da nije ništa video.

I drugi mladići iz mešovitih porodica imaju problema. Anđelko koji je sa majkom Vencislavom došao iz Makedonije pretučen je od strane milicije. Majka je u Makedoniji radila u vojnoj pošti sa Ostojom Sibinčićem i zna da je krivično gonjen, a na kraju otpušten iz vojne službe. Anđelka je milicija jednom prilikom pretukla samo zato što je na pitanje šta je po nacionalnosti odgovorio da je Hrvat, na to su mu reki "šta onda tražiš ovde". Radi u mesnoj zajednici ali mu je Ostoja Sibinčić trećeg avgusta rekao da mu daje četiri dana da se izgubi odatle. Nije primio platu dva meseca. Inače njegov otac, oficir Jugoslovenske armije je poginuo u Slavoniji.

Prema rečima Mirka Kalca Ostoja Sibinčić je rekao Zlatku

Klobučaru da je Franjo Kalac, Mirkov otac, prvi na spisku za likvidaciju.

Oko tridesetog jula bačena je eksplozivna naprava i pored kuće porodice Obrovac. Tome je prethodila poseta nepoznatih ljudi koji su se raspitivali za zamenu kuće. Nakon bačene eksplozije porodicu Obrovac je posetila druga grupa nepoznatih ljudi koji su rekli da im je je prva eksplozija opomena i da ne treba da čekaju tri bombe.

Drugog avgusta Ostoja Sibirčić je izmenio tablu sa nazivom Hrtkovci. Sa šubarom na glavi i kokardom na šubari, prošao je kočijom kroz selo i na ulazu u selo lično postavio tablu sa natpisom "Srbislavci".

Prilikom obilaska neposrednih očevidaca događaja, razgovarano je sa dve porodice izbeglica iz Hrvatske.

U razgovoru sa Veselinović Nenadom i njegovom ženom iz Slavenskog Broda koji su došli početkom januara u Hrtkovce, izbeglice su iznele da su stanovali u ulici koja se nezvanično zvala srpska i da je nastupio drugi život dolaskom HDZ-a na vlast. Sin je imao kafić, prodao ga je i otišao za Nemačku. Prodao je Hrvatima kafić koji mu nije isplatio sav novac, zapretio mu je oružjem ako nastavi da potražuje dogovoreni novac. Nenad kaže da je tačno da je SDS delila oružje Srbima ali da da su prethodno Hrvati dobili oružje od vlasti i hrvatske vojske. Ističe da mnogi Srbi iz te ulice nisu bili članovi SDS i da nisu imali oružje. Četrnaestog jula 1991.godine ulica je blokirana zbog predaje oružja. Tada su maltretirani svi, bez obzira da li su imali ili ne oružje. Od tada su Srbi počeli da odlaze iz Slavenskog Broda. Mnogim bogatijim Srbima su minirane kuće. U stalnom strahu da im se nešto ne dogodi, živeli su spakovani. Odlučili su da odu. U Hrtkovcima su dobili praznu kuću.

Lazo Puača i njegova žena iz Kule kod Slavonske Požege menjali su kuću sa Močilac Josipom iz Hrtkovaca. Došli su krajem juna. Iako Kula nije bila obuhvaćena ratnim dejstvima, pucanje, eksplozije su zavladaile selom koje je čisto srpsko. Za vreme rata bio je u Kanadi kod ćerke i kada se 15.marta ove godine vratio vlast mu je uzela pasoš na proveru. Počeli su da ga ispituju šta je tamo radio i tvrdili su da imaju dokaze da je sakupljao novac za četnike. Na pitanje da li je bio maltretiran, kaže da nije fizički, osim što su ga ispitivali u vezi sa putem i što su mu oduzeli putnu ispravu. Uz angažovanje Močilaca iz Hrtkovaca koji je već bio u Kuli dobio je na kraju pasoš. Inače porodica Puača ima ćerku u Osijeku sa kojom su bili u kontaktu dok su bili u Kuli i kažu da ona i njen muž nemaju problema.

U razgovorima sa meštanima zapaža se njihov strah u vezi sa decom. Oni veruju da će Ostoja Sibirčić i oni čije zadatke on sprovodi pojačati pritisak za iseljavanje preko zastrašivanja dece. Za primer uzimaju mladića Stiva koji je posle napada u kafiću odlučio da pobjegne iz sela. Kod meštana preovlađuje uverenje da je sve završeno, da vlast nije spremna da stvarno zaštiti meštane nesrpske nacionalnosti i da im predstoji odlazak iz ovog sela.

Poslednjih dana naročito su učestale pretnje porodici Bagi i roditeljima koji su podneli prijave u vezi sa tučom dece u kafiću. Svima se telefonom pretilo da ukoliko ne povuku tužbe posledice će snositi oni i deca. Iza noćnih poziva se uvek javljaju glasovi koji se predtavljaaju kao ČEDA. Učestalo je pucanje po

Golubincima, danas (10. avgusta 1992. godine) izbeglice su po centru ispaljivale rafale zbog prevare srpskih vlasti u vezi sa ratom u Hrvatskoj.

Posebno zabrinjava što lokalne i okružne vlasti nalaze da je sumnjivo svako građansko angažovanje u vezi sa kršenjem prava Hrvata i Mađara. Nakon skupa u Golubincima, Služba državne bezbednosti je tražila od sekretara Mesne zajednice spisak ljudi koji su iz Beograda organizovali sastanak.

U noći između 10. i 11. avgusta bačena je bomba u dvorište Maletić Miroslava u Rumi. Pet minuta pre eksplozije izašao je iz dvorišta, slučajnošću je izbegao da bomba pogodi njega.

I Beograd na svoj način reaguje na pojavu iseljavanja Hrvata. Na početku Knez Mihajlove svakodnevno se pušta kasetna pesme koja započinje rečima: "Selite se Hrvati i Hrvatice, bolje milom nego silom..."

Nataša Kandić

4